

Olen loppuviikon poissa netin ääreltä, mutta laitan tämän blogimerkinnän siitä huolimatta – päivän lehti on huomenna jo vanha, ja mikäli joku tämän jutun jälkeen haluaa kaivella viime sunnuntain Aamulehden liitettä esille, ei se ehkä ensi viikolla ole enää tallessa. Joten senkin takia laitan tämän esille nyt. Kommentoin asiaa sitten ensi viikolla, jos keskustelua syntyy.

Sattuipa silmiin 5.8.2007 Aamulehden su/asiat-liitteestä Jyrki Lehtolan kolumni. Lehtola kirjoittaa kirjallisuudesta, räväyttää lukijan silmille ajatuksiaan mm. siitä, kuinka *eräs lehtikirjoittamisen lämmittäviä piirteitä on se, että ne, jotka ammatikseen jakavat lausuntoja toisten kirjoista ja sanoista, ovat keskimääräisiä huonompia sanankäyttäjiä.* (Kursivoidut kohdat suoria lainauksia mainituista teksteistä.)

Kirjallisuuskritiikkien jatkuvasti madaltuvaa tasoa ruotien Lehtola jakaa kritiikit *pääsääntöisesti* kahteen ryhmään, joista yleisempi on *antautuvan arvottava*, ja toinen *käy kirja-arvostelun sisällä akateemista kädenvääntöä teemoista, jotka eivät aukene, tai auetessaan leviä kovin pitkälle.*

Yksi Lehtolan pointeista on se, että kirjallisuuskritiikot kritisoivat toisiaan tyhmyydestä: *"Arvostelijoiden keskeinen asenne on ylimielisyys, joka ei kohdistu edes maailmaan, mikä voisi olla jossain määrin virkistävää, vaan toisiin arvostelijoihin, joiden vika on se, että he ovat tosi tyhmiä ihmisiä"*. Esimerkkinä Lehtola käyttää kritikoiden omaa lehteä **Kritiikin uutiset**, numeroa 2/2007.

Uteliaisuuttani kaivoin kyseisen lehden esille. Ihmettelin lähtöasetelmaa mielessäni: koska **Kritiikin uutiset** on kritikoiden lehti, miksi siellä ei saisi käydä keskustelua esimerkiksi kritiikin kritiikistä? Missä moista keskustelua sitten käytäisiin, jos ei nimenomaan alan lehdessä? Entä miksi kritiikin kritiikkiä ei saisi esittää? Ennen kaikkea – jos sitä esittää, tekeekö se arvostelijoiden arvostelijoista *tosi tyhmiä*?

Kritiikin uutisten kyseisessä numerossa oli paljon kritiikin kritiikkiä. Esimerkiksi hämeenlinnalaisen kulttuuritoimittaja Jonni Roosin kirjoittama kolumni "Kokemuksia kritiikin kritiikistä", jossa Roos kertoo tutkineensa kymmeniä elokuva- ja kirjallisuuskritiikkejä (jälkimmäisiä vähemmän) muutamien vuosien aikana, ja muodostaneensa niiden perusteella mutupohjalta mielipiteitä kritiikin tasosta. Roos toteaa mm. että *"aika harvat kritiikot ovat omaperäisiä tai näkemyksessään itsenäisiä"*, ja että *"kirjallinen ilmaisu on kritiikeissä useimmiten hyvää. Silti vain harvoilla kritikoilla on sellaista ilmaisuvoimaa, että heidän sanailunsa herättäisi ihastusta"*.

Kolumnin loppukappaleessa Roos toteaa näin: *"En yritä määritellä hyvää kritiikkiä, mutta olen huomannut, että hyvään kritiikkiin kuuluu itsenäisen ajattelun ja sujuvan ilmaisun lisäksi johdonmukainen huolenpito teoksen konteksteista ja niitä kytkevästä langanpätkistä"*.

En nähnyt jutussa yhtään kohtaa, jossa olisi haukuttu ketään tyhmyydestä. Roosin teksti herätti mielteitä kritiikistä ja etenkin kritiikin tasosta. Mielessäni peilasin myös omaa kirjoittamistani siihen mitä Roos kolumnissaan kritiikin tasosta toteaa: parantamisen varaa löytyy aina. Mutta jutun (ja itseasiassa koko lehden) perusteella kritiikot tiedostavat sen, että parantamisen varaa on, sekä sen, että kritiikkokin voi olla väärässä. Miten se liittyy tyhmyyteen? Olen kai sitten tyhmä, kun en yksinkertaisesti ymmärrä. Tässä vaiheessa aloin olla lähinnä ärsyyntynyt Lehtolan kolumnista, etenkin kun huomasin sen, että eihän mies ole kolumnissaan edes maininnut missä kohtaa **Kritiikin**

uutisia haukkuminen tarkalleen ottaen tapahtuu, puhuu lehdestä vain yleisellä tasolla, ikään kuin koko lehti haukkuisi kaikkea kritiikkiä tyhmäksi.

Käänsin sivua, ja havaitsin olevani silmätysten Salvador Dalin kanssa. Juttu oli **Kritiikin uutisten** päätoimittaja **Otso Kantokorven** kirjoittama "*Nerot, julkisuus ja mediapuuro*", joka käsittelee **Taava Koskisen Kirjoituksia neroudesta** –kirjaa ja sen saamaa kritiikkiä. Myönnettävä on, että tässä jutussa havaitsin Lehtosen mainitsemaa "kriitikot kritisoivat toisiaan tyhmyydestä" – mentaliteettia. Artikkelissa paikka paikoin perustellaan kritiikki, jota siinä ilmeisen aiheellisesti annetaan, mutta täytyy myöntää, että Lehtolan kolumnissa alkoi tämän jutun lukemisen jälkeen olla jotakin järkeä. Kantokorven kirjoittelu menee piikittelyn puolelle, ei tällainen kommentointi ole enää edes rakentavaa piikittelyä, jos sellaista on koskaan ollut olemassakaan.

Kuitenkin Kantokorven artikkelissa on myös hyviä pointteja: monet kriitikot lukevat *ohi*. Kirjan pointti ei kirjailija Koskisen mukaan ollut avautunut kovin monelle kriitikolle – hän mainitsee kuinka esim. HS:n kaksi näyttävästi esillepantua artikkelia sisälsivät runsaasti paikkaansa pitämättömiä väitteitä ja asiavirheitä kirjan suhteen.

Ymmärsin, että Lehtolan täytyy viitata kolumnissaan tähän artikkeliin, sillä hän osoittaa **Kritiikin uutisia** sormella mm. siitä, että lehdessä suomitaan Hesaria: Lehtola kirjoittaa kuinka "*Lehden uusimmassa numerossa kirjoittajat selittävät kerta toisensa jälkeen, kuinka Hesarin toimittajat ovat tyhmiä, suomalainen kansa tyhmää, Euroviisut tyhmiä ja keskustelutilaisuudetkin tyhmiä, koska niissä tyhmit ihmiset keskustelevat vääristä asioista*".

Mielestäni Kantokorpi ei artikkelissaan hauku Hesarin toimittajia tyhmiksi, vaan tuo esille (tosin epäselvästi ja kärkevästi), kuinka Hesarin parissa artikkelissa on tehty asiavirheitä **Taavi Koskisen Kirjoituksia neroudesta** –kirjan suhteen. Lehtolan mainitsema Euroviisujuttu tarkoitti ilmeisesti Kantokorven pääkirjoitusta, joka on kieltämättä hyvin subjektiivinen (kauniisti sanottuna), ja suomalaisen kansan tyhmyyttä tai typerää keskustelutilaisuuksia käsitteleviä artikkeleita en jaksanut väsymyspäissäni enää etsiä.

Tästä kaikesta tulee mieleen muinoinen Savonmaan päätoimittaja, jonka nimeä en nyt tähän hätään muista. Siihen maailman aikaan Itä-Savo ja Savonmaa kävivät kovaa kilpailua, ja Savonmaakin oli isompi lehti kuin nykyään. Savonmaan päätoimittajalla oli terävä kynä, jota hän käytti mm. virkavallan tökkimiseen. Paikkakunnan sinipukuiset eivät luonnollisesti tästä pitäneet. Ja ilmeisesti lähes joka kerran, kun herra Savonmaan päätoimittaja asteli laitamyötäisessä jostakin paikallisesta kapakasta ulos, hänet pidätettiin julkisella paikalla humalassa esiintymisestä (siihen aikaan oli lainvastaista olla humalassa julkisilla paikoilla). Minkä seurauksena herra päätoimittaja taas kerran putkasta päästyään suomi paikallista virkavaltaa kovin sanoin omassa lehdessään. Kierre jatkui käsittääkseni niin kauan, kunnes herra jäi eläkkeelle. Tarina on isäni peruja, pahoittelen mahdollisia asiavirheitä.

Joka tapauksessa, tämä Aamulehden liitteen kolumni VS Kritiikin uutiset, HS siinä välissä, herätti mielessäni tämän vanhan jutun eloon: kuvio vaikuttaa hiukan samanlaiselta, ja aivan yhtä naurettavalta. Kiukutellaan, kun joku uskaltaa vähän aukaista suutaan jostakin asiasta, vaikka asia sattuisikin olemaan perusteltu. En ole lukenut **Taava Koskisen Kirjoituksia neroudesta**, joten sen vuoksi käytän konditionaalia ja sanon "sattuisikin olemaan perusteltu" – kun en ole Koskisen kirjaa saati Hesarissa siitä julkaistuja artikkeleita lukenut, en voi tietää onko asia, eli HS:n kritikoihin osoitettu kritiikki, perusteltua vaiko ei.

Se mikä edellisestä anekdootista jäi sanomatta, ja mikä siinä on mielestäni kaikkein hauskinta, on se, että isäni mukaan virkavalta suorastaan kyttäsi paikallisten juottoloiden ikkunoiden takana milloin herra päätoimittaja oli tulossa talosta ulos. Ja sitten nappasi hänet suoraan käsikynkkään ja vei putkaan. Saa nähdä syntyykö tästä "kritiikin kritiikki" –jutusta samanlainen farssi: Kritiikin uutiset alkaa kytätä Hesarin ja muiden lehtien kriitikoiden virheitä, ja suomia niitä jutuissaan, ja muut lehdet alkavat vastata samalla mitalla takaisin.

Päätän oman juttuni Otso Kantokorven artikkelinsa lopussa Taava Koskiselle esittämään kysymyksen: *"Mihin suuntaan tästä pitäisi edetä?"* Taava Koskinen vastaa: *"Esimerkiksi SARVin jäsenet voisivat pyrkiä lisäämään mediakriittistä kirjoittelua ja olla tarkkana oman journalistietiikkansa ja kirjoittamansa kritiikin tason suhteen. Kritiikki on sanomalehdissä joka tapauksessa uhanalainen laji tänä päivänä. Olen myös ollut havaitsevinani kirja-arvosteluissa eräänlaisena uutena trendinä sen, että kirjoittaja sekoittaa omat mielipiteensä kirjassa esitettyihin, jolloin lukijalle ei selviä, kuka on oikeasti ajatellut tai väittänyt mitä. Lukija joutuu syömään mediapuuroa."*